

Numărul 24.

Oradea-mare 13/25 iunie 1899.

Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

A murit o fată.

Getta, frumoasa și încântătoarea Getta, primi o scrisoare, pe care încep să o citească cu lacomie. Și cum o citi, mâinile-i tremurau din ce în ce mai mult și fața-i deveni tot mai palidă, tot mai fără viață.

Iată ce conținea scrisoarea :

„Getta dragă,

„Când vei citi rândurile acestea, eu voi dormi somnul veciniei; somnul, din care n'are să me trezească nici un vuet al lumii.

„Sunt obosit de viață. Inse ce ție? Viață! A fost traiul meu viață?

„Nu, Getta dragă, traiul meu n'a fost decât un lung privilegiu de suferințe. Tu mi-ai fost singura stea senină, care mi-ai luminat calea. Durere, că soarta nu mi-a dat voie să pot străbate, condus de lumina ta, la limanul fericirii dorite. Sunt pe patul morții, boala mea incurabilă execută sentința sa grozavă, prin mâna mea.

„Aș muri ușor, dar simt că un păcat mare îmi apasă sufletul, păcatul că te-am iubit, că am deșteptat dragostea ta, de și știam că nu-ți iertat să iubesc și să stărnesc amorul unei ființe candidă, căci aveam în mine germenul unei boale moștenite, care de sigur trebuie să curme frul vieții mele și să doboare în jale pe aceea care îmi dădea inima.

„Somnul meu vecinic are să fie înse ușor, dacă voi ști că m'ai iertat.

„Singura mea durere în momentul acesta este, că nu te mai pot vedea odată; căci te-am iubit din tot sufletul și mi-ai fost mai dragă decât viața...

„Chiar pentru că te-am iubit și te iubesc până la cea din urmă suflare, n'am voit să te atrag în nefericirea ce me cufundă, deci am făcut capăt vieții mele.

„Mor rostind numele tău și binecuvântând memoria ta, care mi-ai înăurit zilele mele sârbede.

„Dacă spiritul trăește și după nimicirea corpului, în orele singurătății am să vii să te cercetez și să te întreb dacă mai cugeți la mine?

„Privește atunci în chaos unde se va închiegă ființa mea de neguri; ascultă șoaptele line ale zefirului și vei simți că sunt lângă tine.

„Și dacă te vei plimba în grădina și vr'o ramură a socului îți va alina fața, să crezi că sunt eu.

„Și dacă florile de mălin vor ninge și ț-or impresora capul, să crezi că eu te-am sărutat...”

... Getta nu mai fu în stare să urmeze citirea, literale jucau înaintea ei, mâinile-i tremurau convulsiv, scăpa hârtia și înșăș cădu la pământ fără viață,

intomai ca o statuă strivită.

ALEXANDRU FILIP.

II

La câteva luni după acest incident, părintele disperat chemă medicul la fiica lui, care suferi de o

boală necunoscută, boală care în cele din urmă o doborî în pat.

Omul științei veni 'ngrabă, examină pacienta și spuse lin nenorocitului tată, că nu mai e nici o speranță.

Bolnava auzi și densa sentința de moarte și-și retrase cu groază mâna din a doctorului.

— Nu te teme, — zise el. Are să-ți fie bine. În curînd te vei scula.

Ea surise ironic și response:

— Ești? Dă viață floarei oflitate, dacă poți. Rechemiaz sufletul care se duce, dacă ești în stare. De ce-mi cauți pulsul? Studiază pulsul sufletului, și dacă ai doctorie alinătoare pentru suflete bolnave, dă-mi-o. Dar n'ai. Vrei să vindecî corpul, câtă vreme sufletul e bolnav. Dacă n'ai leac pentru suflet, de giaba încercî să-mi alinî durerile, să me vindecî.

După o pauză de câteva secunde, urmă a se des-tăinui:

— Domnule doctor, iartă cuvintele mele. Dta ești învîșat, cunoști omul și organismul lui. Privește în ochii mei și citește 'n sufletul meu, căci ochiul e oglinda sufletului și ochii mei sînt sinceri. Privește și veți cum în internul meu se sbat gândurile despera-țiunii. Privește și te miră, cum în sufletul meu s'au îngropat speranța, visurile frumoase, ilusiunile și tot ce nalță pe om în plaiurile fericirii.

Medicul surprins o ascultă din ce în ce mai mi-rat, câtă vreme ea continuă:

— Dta vrei să vindecî corpul, stăruî să verși viață în carne, oase și sânge, — când sufletul trage de moarte și 'n agonia sa are să părăsească corpul. Cum să trăiască corpul, când sufletul a încetat a fi? Ce legături mai poate ave acela cu lumea, când acesta nu-l mai servește? De ce să nu putem arunca povara, care ne pare atât de grea?

— La Indieni, — urmă densa, — e obiceiul că dacă moare soțul, soția se arde dimpreună cu cadavrul lui. De ce să mai trăiesc eu, când soțul sufletului meu nu mai este? Vreî să me sting și eu.

Bolnava tăcu un moment, pironindu-și ochii mari spre medicul, apoi voi să se ridice, dar nu mai avea putere; el îi ajută, puse sub cap o perină și astfel figura-i palidă și ștearsă apărî mai bine arătând conturile feței frumoase albe.

Medicul se cutremură, dar nu zise nici un cu-vînt.

Ea continuă lin, uneori cu ton plin de dragoste, de alte ori cu durere, desperare și chiar cinism, cele din urmă cuvinte ale unui spirit în agoniie.

— Cine știe ce putere supraomenească unește sufletele iubitoare? Cine știe din ce se naște iubirea care predomină spiritele noastre? Cine știe să deter-mine sentimentul care ne ridică și ne cufundă, ne în-vie și ne omoară?

„Cine știe ce putere dirigează gândurile, ființele noastre și tot ce sîntem în lume?

„Cine știe ce me leagă de un mort pe mine care încă respir?

„Cine știe, că murind el, prin ce puteri superioare hipnotice domnește asupra mea și me silește să grăbesc în necunoscutul infinit? Cine știe de ce l-am iubit atât de mult?

„Ochii lui de stele de ce me tot privesc când dorm; vibrarea lor de ce me umple de dorul lui?

„Șoaptele zefirului me chiamă cu drag și cred că în chaos ved ființa lui. Ah! domnule doctor, el vine

să-mi arate calea pe care a trecut, iară eu alerg ca să-l ajung...

— Emil dragă, — exclamă bolnava cu un strigăt de bucurie, întinînd în aer brațele ei slăbite și cu o răsufare nădușită capul îi cădu îndărăt.

Privirea ei tulbure și pîtrundătoare rătăcea în chaosul nesfîrșit; buzele-i pâlite surideau. Mănile-i mici și corpu-i delicat se reciau încetul cu încetul și semnele morții apăreau în toată ființa sa.

Medicul emoționat pipăi de nou pulsul și inima. Acele nu mai băteau.

Se 'ntoarse spre tatăl fetei și șopti cu sufletul sdruncinat:

— A încetat să mai sufere.

OLGA DORINA PORUȚIU.

Sărutul.

*Ai renăscut în basmul îndrăgirii,
Și tremurînd din buze te-ai desprins:
Ca svonul adăstat al izbîndirii,
Fioru-ți cald norocdele-a cuprins.*

*Isvor ceresc al dragelor păcate,
Ce blînd se toce în vremea tinereții;
Descântecetele lumii-s înghegate
În vraja ta de Zee frumoșeții.*

*Din sufletul robit de uitătura
Copilei alintate 'n desmierdări,
Tu te strecoři și faci să-ți ardă gura
Amantului de dornici sărutări.*

*Un traiu, ce-ar ști de roștu-a decî de vîțe
Cu sorî și cu lucferi selipitorî.
Urzit în farmecu-unei diminețe
Și depănat în mîndre serbători:*

*Abia ar sta ca preț pentru robia
Ce nașce din slăvita ta 'ntrupare,
Cînd buze dulci, topite în beția
Iubirii, ard în sfîntă sărutare.*

T. DUȚESCU-DUȚU.

Istoricul Societății pentru fond de teatru român.

(Fine.)

Diarele filo-române au salutat și ele cu bucurie mișcarea inițiată. În deosebi ziarul „Politik“ din Praga a făcut act de multă simpatie. Numai diarele guvernamentale maghiare și germane s'au încercat a intimidă pe Români. („Familia“ 1870, Nr. 14).

Între toate diarele, mai înverșunat a atacat această pornire „Presse“ din Viena, prin o corespondență din Budapesta, care de sigur a fost inspirată din cercurii ministeriale. („Familia“ 1870, Nr. 15).

Inse degiaba. Ideia a prins din ce în ce mai mult rădăcinii. Astfel un corespondent din Cluș al ziarului „Federațiunea“ din Budapesta, a scris: „Ideia ridicării unui teatru național e bine primită pe aici de toți binesimțitorii și realisarra ei e dorită cu cea mai mare sinceritate, și ne bucurăm când vedem, că escelenta noastră inteligență din Pesta a luat măsurii serioase pentru realisarea și efectuarea acelei idei... Împlinească-și fiecare Român obligământul său în proporțiune egală, care o datorește cultului național, viitorului și lui Dumnezeu și nu vor trece decî de ani, până ce vom avé un templu al Thaliei“.

Într'aceste publicul român, neașteptând să se compună statutele și să se institue o Societate anume, care să adune ofertele, a și început să contribuie la comitetul de cincî pentru scopul indicat.

Prima colectă s'a pornit din tinerimea română din Budapesta, trimisă prin dl Simeon Caluș; a urmat balul tinerimei române din Arad în folosul acesta, o colectă din Timișoara inițiată de doara Sidonia Secașan, venitul balului din Abrud anunțat prin dl Rubin Pațița, din balul de la Nădlac prin dl Mihail Șerban, colecta deputatului Vas. Butean, subscrieri de dñii dr. Iosif Gall, Ioan Florian și dr. Ioan Rațiu, o colectă din Chișineu trimisă de dl Sava Fercu și alți contribuitori particulari.

Comitetul de cincî ș-a re'nceput activitatea la 30 iunie acelaș an, discutând un proiect de statute prezentat de președintele Hodoș și subsemnatul. Proiectul admis la 6 iulie, s'a publicat în „Familia“ din 1870, Nr. 27, precum și în alte diare, spre a puté fi cunoscut și discutat de tot publicul românesc.

Apoi s'a convocat adunarea generală constituantă, conform concludului adus de colonia română din Budapesta, la Deva, pe 4 și 5 octombrie 1870.

Publicul românesc salută cu viuă bucurie aceasta adunare și se întrunî în număr mare mai cu seamă din părțile acelea, iar cei din depărtare o felicitară prin depeșe.

Președinte fu aclamat Iosif Hodoș, secretar subsemnatul și Augustin Horșa. Comitetul de cincî prezentă istoricul chestiunii și proiectul de statute, constatând totodată, că s'au și făcut oferte spre scopul acesta și anume 3070 fl. prin subscrieri și 597 fl. 4 cr. în bani gata. Adunarea luă act cu plăcere. Votă statutele și pe temeiul aceloră constituî comitetul central conducător astfel: președinte Iosif Hodoș, vicepreședinte Alexandru Mocioni, cassar V. Babeș, secretar Iosif Vulcan, membrii Alexandru Roman, Petru Mihályi și dr. Iosif Gall. Cu astă ocaziune, subsemnatul cetî lucrarea sa: „De ce voim s'avem un teatru național“; iar președintele Hodoș cetî o „Relațiune

despre teatru în țările române“. Viitoarea adunare generală a fost invitată la Abrud, Baia-de-Criș, Oradea-mare și Sătmar. Se primi invitațiunea de la Sătmar.

Adunarea generală viitoare nu se putu ține decât la doi ani, în 1 și 2 maiu 1872. Aceea a fost o adevărată serbătoare națională a fraților noștri din părțile sătmărene. A presidat Alexandru Roman, membru în comitet. S'a raportat, că guvernul, făcend unele modificări neesențiale, a întărit statutele în 10 maiu 1871 sub nr. 8491; că fondul Societății s'a urcat în bani gata la 2909 fl. 62 cr. și că dl V. Babeș, fiind împedecat a implini funcțiunea de cassar, cu aceea s'a însărcinat și mai departe subsemnatul; în fine acelaș am cetî lucrarea mea „Schîțe din istoria teatrului“.

În acelaș an, la 11 și 12 novembre, s'a mai ținut o adunare generală, în Timișoara. La aceasta numai subsemnatul, în calitate de secretar, a avut onorul a reprezentă comitetul central. Președinte ad hoc s'a ales dr. Paul Vasiciu. Am raportat că fondul s'a urcat la 3284 fl. 44 cr. și am cetî o lucrare a mea: „Limba și scena“.

Urmă adunarea de la Caransebeș la 27 și 28 aprilie 1873, sub presiul dluî vicepreședinte Alexandru Mocioni. Pân' aici fondul crescú la 4507 fl. 33 cr. În aceas'a cetiră lucrări dñii dr. At. M. Marienescu, „Despre datinele poporale în literatura dramatică“; Ion Becineaga, poesia sa alegorică, „Mireasa văduvită“. Comitetul se reconstrui astfel: președintele Hodoș, cend să se aleagă altul în fruntea comitetului, președinte Alexandru Mocioni, vicepreședinte Petru Mihályi, cassar Ioan cav. de Pușcariu, secretar Iosif Vulcan, membrii: Vinc. Babeș, Alexandru Roman și Iosif Hodoș.

În adunarea viitoare, la Oravița în 26 și 27 septembrie 1874, iarăș singur am reprezentat comitetul central. Aici președinte ad-hoc a fost dl dr. At. M. Marienescu. În calitate de cassar substituit funcționă încă tot secretarul. Fondul s'a urcat la 5770 fl. Aici trei ênși ținură lecturi: dl Elia Traila „Faceți teatru Români!“ — Simeon Mangiuca: „Despre însemnătatea botaniceî la poporul român“, — și dl dr. At. M. Marienescu: „Saturnalia“.

La Reșița, în anul viitor, în 4 și 5 octombrie, adunarea iarăș se ținú sub presiul ad hoc, fiind ales președinte Iuliu Petric. Din raportul trimis de noul cassar dl Ioan cav. de Pușcariu, s'a constatat, că fondul s'a urcat la 6533 fl. 40 cr. Aici s'au făcut unele modificări în statute. S'au ținut trei lecturi: Iosif Vulcan, „Despre literatura noastră dramatică“; dl Ioan Marcu, „Despre necesitatea și datoria d'a ne cultivă limba“, — și Ioan Becineagă, „Despre însemnătatea asociațiunilor noastre“.

La 15 și 16 octombrie 1876, adunarea din Lugos s'a ținut sub presiul dluî președinte Alexandru Mocioni. S'a raportat, că guvernul a întărit modificarea statutelor la 3 iulie 1876 sub nr. 29.243. Fondul se urcă la 8881 fl. 24 cr. S'au votat modificări noue în statute. Subsemnatul a cetî lucrarea sa: „Pregătiri la înființarea teatrului național“. Iar comitetul s'a compus astfel: președinte Alexandru Mocioni, vicepreședinte Iosif Hosszu, cassar Ioan cav. de Pușcariu, secretar Iosif Vulcan, membrii: V. Babeș, Petru Mihályi și Alexandru Roman.

La Abrud în anul viitor, în 15 și 16 iulie, iarăș numai scriitorul acestor rënduri a reprezentat comitetul. Președinte ad-hoc a fost protopopol cav. Simeon Balinth. Aici s'au prezentat statutele a treia oară întâ-

rite, cu modificarea adunării precedente, la 13 februarie 1877 sub nr. 6787. Fondul eră 11.598 fl. 42 cr. Eu am cetit lucrarea mea „Teatru ambulant“.

În 1878, la adunarea din Alba-Iulia, în 17 și 18 noiembrie, președinte ad-hoc a fost Ioan Pipoș. Fondul crescû la suma de 13.622 fl. 14 cr.

Adunarea din Blaș, la 20 și 21 septembrie 1879, fu presidată de membrul comitetului central dl Vinc. Babeș. Fondul 14.791 fl. 46 cr. Subsemnatul ceti lucrarea sa „Despre umorul poporal român“. Cassarul dl Ioan cav. de Pușcariu dându-și demisia, comitetul s'a compus astfel: președinte dl Alexandru Mocioni, vice-președinte V. Babeș, cassar George Szerb, secretar Iosif Vulcan, membri Iosif Hosszu, Ioan cav. de Pușcariu și Petru Mihályi.

Adunarea de la Sibîi, la 17 și 18 octombrie 1880, fu presidată de vice-președintele V. Babeș. Fondul se urcă la 16.491 fl. 18 cr.

De aici și până la adunarea din Baia-mare, în 7 și 8 august 1881, care iarăș fu presidată de vice-președintele V. Babeș, fondul crescû foarte repede și atinse suma de 25.821 fl. 36 cr. Aici subsemnatul ceti scrierea sa: „Despre satira poporală română“.

Una din cele mai importante adunări a fost cea ținută la Sighetul-Marmației, la 7 și 8 august 1882, sub presiul dlui vicepreședinte V. Babeș. Pân' aici fondul se urcă la 27.714 fl. 53 cr. Constatându-se, că președinții Societății nu prea pot luă parte la adunările generale, la dorința celor din capul Societății, comitetul nou s'a ales astfel: președinte de onoare pe viață dl Alexandru Mocioni, președinte Iosif Hosszu, vice-președinte Iosif Vulcan (cu însărcinarea d'a conduce viitoarele adunări generale), secretar dl dr. At. M. Marienescu, cassar George Szerb; membrii: Vincențiu Babeș, Basiliu Jurca și Damian Dragonescu. Cu astă ocaziune, subsemnatul a cetit un fragment din o dramă istorică a sa.

Viitoarea adunare s'a ținut la Lipova, în 6 și 7 august 1883, sub presiul subsemnatului, presintându-se și secretarul dl dr. At. M. Marienescu. Fondul 31.570 fl. 86 cr. Am cetit actul prim din comedia mea „Lăudăroșii“.

Adunarea următoare, ținută la Arad în 27 și 28 septembrie 1884, a produs mare venit. S'a incassat 1414 fl. 78 cr. A presidat vice-președintele Societății, fondul pân' aici s'a urcat la 34.832 fl. Subsemnatul a cetit doue fragmente din o dramă istorică a sa.

În anul viitor, în 27 și 28 septembrie, adunarea generală s'a întrunit în Bocșa-montană, sub presiul vice-președintelui. Fondul 38.558 fl. 83 cr. S'a cetit doue lucrări: una de dl Aurel Diaconovici intitulată „Despre frumos și arte“, alta de dl Ioan Marcu „Despre educațiune“. Comitetul s'a reconstituit astfel: președinte Iosif Hosszu, vice-președinte Iosif Vulcan, secretar dr. At. M. Marienescu, cassar George Szerb, controlor Damian Dragonescu; membrii: Petru Mihályi și Vincențiu Babeș.

În 1886, zilele 11 și 12 august, adunarea generală s'a ținut în Șomcuta-mare, ospitala capitală a fostului district Chioar, sub presiul vice-președintelui. Fondul 41.473 fl. 72 cr. Dr. A. P. Alexi, regretatul profesor de la Năsăud, a cetit studiul seû literar „Wilhelm Tell“; iar subsemnatul o comedie a sa „Cine a inchiriat casa?“

Urmă iarăș o adunare frumoasă, iarăș la Oravița, în 25 și 26 septembrie 1887, memorabilă în deosebi prin emularea corurilor vocale. A presidat vice-preșe-

dintele. Fondul 44 700 fl. 44 cr. Am cetit actul prim din tragedia mea istorică în versuri „Ștefan Vodă cel tînăr“.

La Lugos, adunarea generală ținută a doua-oară în orașul acela, la 29 și 30 septembrie 1888, sub presiul vice-președintelui, a întrunit tot ce Banatul și părțile mărginașe ardelenene și ungurene avea pe timpul acela mai distins. Culmea festivității, o adevărată serbare olimpiadă, a fost emularea corurilor vocale din popor, în care a escelat renumitul chor de la Chiseteu. Fondul 48.048 fl. 56 cr. Subsemnatul a cetit comedia sa „Chiriașul fugit“.

În anul următor, 1889, zilele 29 și 30 septembrie, ne-am întrunit în adunare generală în Caransebeș, a doua-oară și aici. Fondul 51 959 fl. 28 cr. S'a cetit o lucrare a dlui Vasile Goldiș intitulată: „Pesimismul în poeziile lui Eminescu“.

La 1890 în zilele de 27 și 28 august, adunarea generală s'a ținut în Orșova, sub presiul dlui V. Babeș, delegatul comitetului. Este singura adunare generală, la care scriitorul acestor rânduri n'a putut să ia parte. Fondul 54 785 fl. 59 cr.

După aceasta a urmat o pauză de cinci ani, în care — din diverse cauze — nu s'a mai ținut adunare generală. În sfârșit, amorțirea a încetat. Spre a da Societății o viață nouă și spre a-i asigurá mersul în viitor, s'a manifestat dorința, ca sediul Societății să se mute din Budapesta, unde Românii se împușinaseră, în mijlocul elementului românesc. S'a convocat o adunare generală la Brașov, pe zilele de 26 și 27 septembrie 1895, de unde — credem — începe o eră nouă.

IOSIF VULCAN.

R e g r e t .

— Sonet. —

*Aș vrea să fiu precum eram odată,
Copil de an, copil la simțeminte,
Vrăjit de basme și de visuri sfinte,
Cu sufletul și inima curată !*

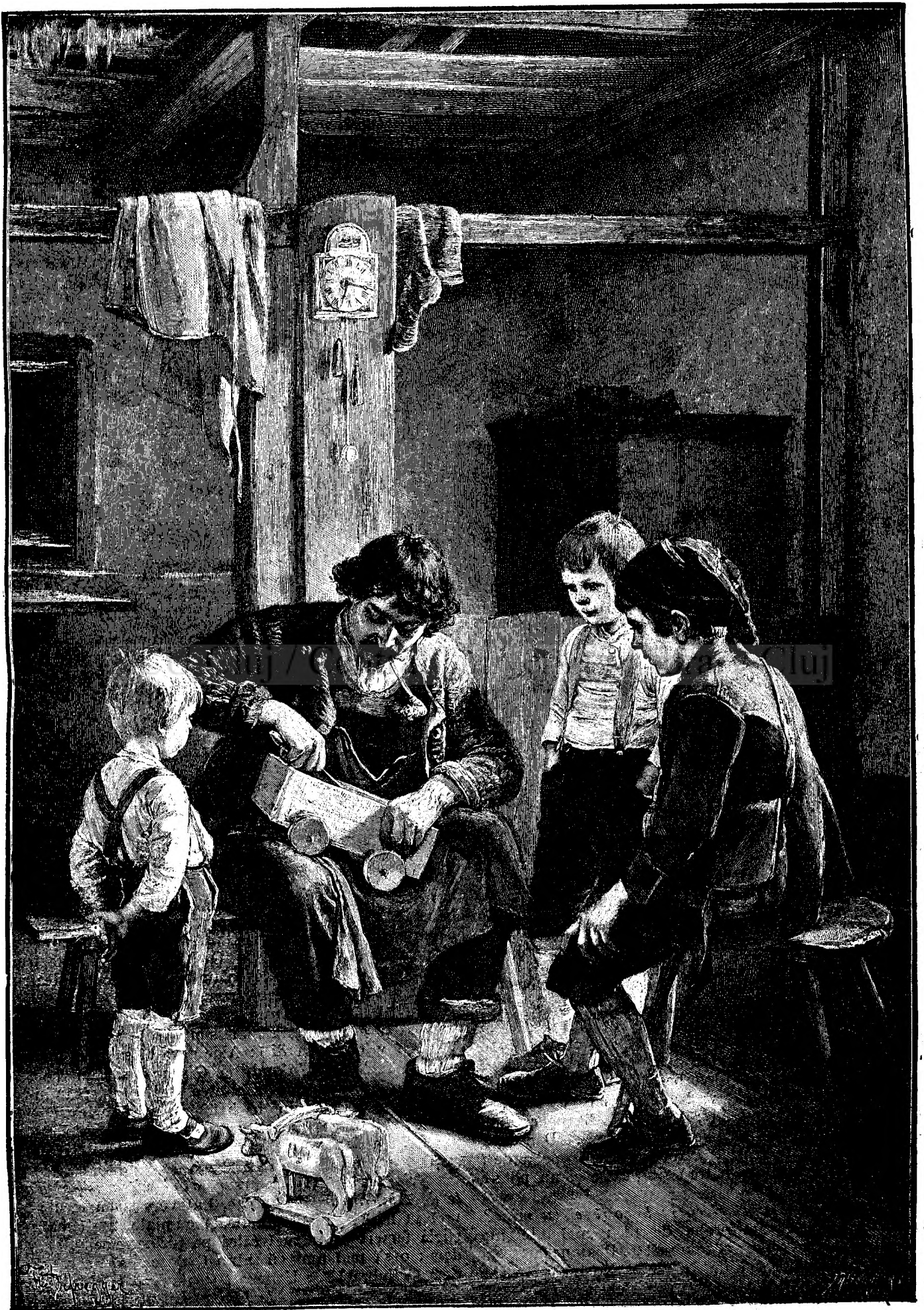
*Dar nu mai pot să fiu copil cuminte,
Să cred de sfânt-o lume blăstemată,
Nu se mai lasă inima-nșelată
De florile ce cresc și pe morminte !*

*Bêtrân de an cu inima bêtrână,
Spre alte lumî ađi sbor am dat gândiri,
Copilăria pentru mine-î moartă . . .*

*Deslănțuită-î patima păgândă
A existenței — dorul fericirii
Prin viforul durerilor me poartă !*

EMILIAN.

MEȘTERUL SATULUI.

Discursurile Cucoanei Marghiola.

II

Ai călcat-o pe picior.

Dicî că n'ai călcat-o pe picior intenționat? Va să dică ai călcat-o? Acum, că ai avut saū nu intenție, asta e altceva; destul că singur mărturisești c'ai călcat-o... Ei vești? Pe mine n'ai greși să me calci pe picior. Sînt mai mult decît sigură că n'ai greși. De ce? Pentru că sînt femeia dumitale... pentru că sînt mai bine de 20 de ani de cînd ne cunoașcem și... pentru că ți s'a urit cu mine... Daaa!.. Asta o strig în gura mare: Ți s'a urit cu mine! Ar trebui să fiu prea timpită să nu vedî rēceala care crește din ți în ți în giurul meū.

Dicî că unde vedî eū asta? Cređi dumneata c'am uitat eū festa care mi-ai jucat-o la mănăstire, intēi cu trāsura aia hodorogită care m'a sdruncinat de m'a prăpădit și pe urmă cînd cu masofiriī maichei Eftichiei? M'ai lāsāt singurā cuc în chilia maichiei Evghenia și mi te-ai dus, — biet — s'ă petreci masofiriī pānă dincolo de sat. De ce, me rog?.. De ce? Să-ți respund eū: pentru că nu-ți făcea plăcere să stai cu nevasta dumitale... Nu cumva o să dicî acuma că nu te-ai dus cu masofiriī dincolo de sat?

A!.. Spui c'a fost și soția șefului dumitale? Ei, și dacă a fost? S'a scufundat pământul? Adică cum? Mai mult prețuește soția șefului decît soția dumitale?... Atunci după socoteala asta bărbații cari aū șefi trebuie să-și lase soțiile lor în plata Domnului, iar ei să petreacă șefesele cînd vin pe la mănăstiri, să vorbească cu ele, ba chiar să și glumească... Firește, e soția domnului șef... trebuie s'o distrām!.. Și cine m'asigură pe mine că nu i-ai făcut și curte?... Cređi că n'am băgat de seamă că erā nostimă și că te cam furā cu coada ochiului?... Atāt ți-a trebuit ca să dai fuga după dēnsa!.. Acum viū eū d'acasă pentru ce ai uitat dumneata cotețu deschis cînd ai plecat: Erā soția șefului la mănăstire!?... Dacă șcieai c'o să vie o ți cînd n'am să-ți mai plac, la ce m'ai luat?... Ai dreptate: de, ce să-ți faci? eū n'am cinstea să fiū soția șefului!.. Păi dacă e vorba p'asă, de ce nu te-ai însurat cu o soție de șef, dacă-ți plac șefesele așa de mult?... Bine că m'am domirit: Va să dică lucrurile eraū mai vechi?... Bravo!.. Una doue, me duc la șef, am treabă cu șeful, m'a chemat șeful... Și aici chiar la mănăstire, petreci femeia șefului dincolo de sat... Pasă-mi-te dumneata ți faci curte în toată puterea cuvēntului... Halal să ne fie, deū, n'am ce dice!... Mai rar așa procopsit de bărbat... Ei, și găsești că purtările astea sînt frumoase?... Nu veđi că bate la ochi și a n'ceput să vorbească și lumea?... Hm!... Ce proastă sînt că-ți vorbesc de lume; dumitale puțin ți pasă: poate să vorbească lumea ce-o poști; nu te sinchisești de fel... Și asta șciți din ce cauză?... Din cauză că nu-ți iubești nevasta... Dar dacă pe dumneata nu te costă, veđi, me costă pe mine: sînt femeia delicată, am natură simțitoare și nu pot să sufēr asta.

Dicî că esagerex eū și că nu te porți reū cu mine? Ba da, te porți! Și am probe destule: mai intēi nu mai ești de acuma-s de ce ani: nu nu!.. Doamne ferește: te-ai schimbat cāt cerul de pământ. Nu mai departe decît zilele trecute ți-a scăpat vorba că am îmbetrānit și că ți s'a urit cu mine.

Bine, fie și-așā, dar socoți oare că lumea e proastă și nu șcie ce fel de poamă ai fost în tinerețe? Le șcie de mult astea, precum mai șcie că nevasta dumitale e o martiră. M'ai găsit pe mine, suflet bun la Dumnedeū; dar să fi dat peste una d'alea ale dracului, atunci să fi poști să-ți joci mândrele cum le joci acuma... Maică! maică... te-ar fi invētat ea minte... Eh, dar de, ai avut parte să dai peste o proastă ca mine, să o joci pe degete.

Spui acum că mi se pare mie asta? Cum mi se pare cînd lucrurile nu-s altfel? Va să dică tot dumneata ai dreptate, iar eū sînt o dobitoacă, nu șciū nimic?... Așā e că nu mai ai respect de mine? Veđi ce vorbe grele imi dicî? Și pentru ce toate astea? Pentru că-ți spuī lucrurile verde și-ți atrag atenția că nu e frumos să calci pe picior femeile tinere; ceva mai mult: cînd sînt eū fașā, cu asta imi dai să n'țeleg că nu te mai sinchisești de mine și că puțin ți pasă dacă sufēr saū nu. Ia să me las să me calci și pe mine cineva pe picior, să vedem atunci ce ai să dicî?

Spui că n'ai să dicî nimic? Eram mai mult decît sigură că așā o să-mi respunđi. Se n'țelege, am îmbetrānit — asta vrei s'o spuī — și cine o să-și mai pue în cārd cu mine!.. Poști de veđi și insulte acum. Te-ai apucat să te alegi de ani mei!.. Ce om fără creștere!.. Firește, pentru că nu mai am 25 de ani, ca altă-datā, te-ai apucat să calci pe picior femeile tinere, fiind sigur că femeia dumitale n'are să-ți facă nimeni semnul āsta... Ai ideea procopsită că am îmbetrānit și că nu mai sînt bună la nimic... Ce rușine, să-ți ridi astfel de soția care te fringrește!.. Nu e nimic, lasā...

N'ai dis că sînt bētrānā? Destul că ai cugetat; asta face ca și cînd ai fi spus-o... Ei de, nu se poartā așā cu o femeie cinstită și bine crescutā... Me uit și eū la alți bărbați și par că ți-e mai mare dragul să-ți veđi cātā atenție dau femeilor lor, cum le mēnagează, și ce delicat se poartā cu ele; nu ca dumneata, care pe lāngā că nu șciți să te porți cu mine, mai calci pe picior și pe femeile tinere... Ei, ce dicî? E frumos asta din partea unui om însurat de 20 și mai bine de ani?

Spui să isprăvesc odatā? Va să dică nu-ți plac cuvintele care ți le spuī? Ți vin cam nu șciū cum pe la nas? Atunci la ce nu te ndreptezi?... Uite, nu mai departe, ia exemplu de la Ghiță de vis-a-vis. Veđi cum se poartā el cu femeia?... O duce la circ, la teatru... în toate părțile... Eū n'am vedut cirul și teatrul de nu se mai ține minte...

Dicî că nu ți-am spus să me duci? Păi eū trebuiā să-ți spuī? atāta bun simț n'ai și dumneata? Venit-ai vr'odatā să dicî: Aide nevastă să eșim undeva astā sarā? Nu. Te n'fundi la *Giuaru* saū în colț la *Cocaș*, și pe mine me urgisește Ddeū așteptāndu-te. Păi așā se poartā un bărbat cum-se-cade cu femeia lui?... Astfel te purtai dumneata acum vr'o cātiva ani? Nu e dar vorba mea că te-ai plictisit și că nu poști să me mai sufēri?

Spui că-ți țin discursuri cînd vii acasă și d'acia te duci la *Giuaru*? Păi bine, imi vērș și eū focul; ce vrei să fac?... Ia fiū dumneata cuminte, nu-ți mai neglijiā femeia și nu mai călcā pe picior femeile, să vedem: o să mai am eū atunci de ce să vorbesc?... Ce? te mbraci?... Unde ai de gānd să te duci?

Spui că te duci la *Cocaș* pānā m'oi liniști eū?... Alecule! Alecule! Sā nu-ți parā reū intr'o ți de

purtările astea?.. Ține minte vorba mea. Uite, o să me aduci în stare să me las și eu să fiu călcată pe picior de vr'un tiner... Ce?... Riți?... Dacă n'oi face-o să nu-mi ții pe nume.

Țiți că n'o s'o fac fiind-că sânt femei serioasă?
Bine, și la ce-mi folosește seriositatea dacă bărbatul meu i s'a urit cu mine?..

la veți, n'o fi vr'una 'n tramvai s'o calci pe picior?..

Alecule, dar mai stai nițel... Nu stai, frate?...
Poflim! trănțește și ușa acuma. Bravo! Frumos îți mai șade!.. (Cucoana Marghiola scoate capul pe fereastră) Să nu-mi vii la miezul nopții cum ai dumneata obicei... Nu dedea din cap... Ai înțeles?...
Trage poarta bine... Veți să nu iasă Bubi afară! ..

GR. MĂRUNȚEANU.

Femeile în Muntenegru.

În „Bibliothèque universelle“, dl Reade studiază condițiunea făcută femeii de legi și obiceiuri în Muntenegru. Iată această condițiune:

Nașterea unei fete e considerată ca o calamitate. Mulți băieți — Țice un proverb local — și privilegiatoarea cântă pe acoperiș; multe fete și case cad în ruină. Poporul muntenegrean este exclusiv războinic și agricultor și de aceea trebuie multe brațe bărbătești spre a satisface aceste imperioase necesități.

Fata ajută pe mama ei să legene copiii, să supravegheze și să distreze pe frații și surorile ei mai mici; să păzească vitele. Ea trebuie să se scoale înainte de toată lumea, să aducă apă de la puț pentru toaleta tatălui și fraților sei, să ducă vitele la pășune. Când bărbatul din casă binevoesc a se da jos din pat, trebuie ca ea să le văcuiească ghețele și să le scuture hainele. Fata face totul afară de ale bucătăriei, cu care se ocupă mama de familie.

Când bărbatul se reîntorc de la muncă, ea le trage cismele și le spală picioarele; ea face același serviciu și invitațiilor. În după amiază ea se duce să aducă lemnele pe care bărbatul le-au tăiat și pe care ei cred că e o desonoare a le aduce acasă.

Sara, ea coase rufe și dacă îi mai rămâne timp își coase trusoul ei.

Măritată, ea continuă aceeași viață până ce are o fată care ajunge în vârstă să o poată ajuta.

Ea se duce să locuiască la socrii ei și iată primirea care i se face de această nouă familie:

Socrul spune: „Iată se aduce ursul!“ și soacra răspunde: „Se aduce reaua!“ și tot așa spun toate rudele.

Ea nu poate nici odată să stea jos în fața soțului ei, fără să-i ceară mai întâi voe.

Cât despre el dacă are poftă ca să-i vorbească cu blândețe, se abține, căci toți ar rîde de dînsul.

De altminterlea toate căsătoriile sînt aranjate de părinți fără ca cei doi interesați să fie consultați; de cele mai multe ori aceștia se ved pentru prima oară în viața lor în momentul când sînt duși la altar.

Faptul cel mai uimitor e că cu toată asprimea cu care bărbatul-și tratează femeile lor, ei nu o bat nici odată.

Orî cine ar bate pe soția sa, ar fi disprețuit de toți.

Când un bărbat pleacă în călătorie, sărută pe toate rudele din casă, afară de soția sa, căreia se mulțamește a-i spune Adio!

Când bărbatul moare, ea trebuie să-și ascundă lacrimile, sau dacă nu poate asta, e închisă singură într'o odaie unde poate plînge cât va voi.

Și o asemenea viață nu împiedică pe muntenegrene de a fi aproape toate frumoase — numai până la vîrsta de 25 ani, e adevărat, dar se știe, că aceasta e destinul femeilor la tot orientul și chiar în sudul Europei.

Un muntenegrean absent, departe de casa lui, nu adresează nici odată scrisorile femeii sale, ci, dacă n'are alte rude în casă, unui vecin.

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Țrunză verde, foaie fragă,
Cum să-ți Țic, mândruță dragă?
Io Ți-o Țice: floare albă,
Că de mică mi-ai fost dragă.
— Da Io bade, cum Ți-o Țice?
Trandafir roșu 'nflorit,
Că noi de micî ne-am iubit.

Măi badiță, badișor,
De-ai umblă lumea 'mpregiur.
Să te 'ntorci ca grâu 'n câr,
Nu-Ți capeți, bade, draguță,
Să-Ți fie la inimuță
Precum Ți-am fost, bade, eu,
Dată de la Dumneșeu,
Dragă la sufletul tîu.

Și-asară treceam pe coastă,
Bade, pela casa voastă
Și-aușiam pe maică ta,
Dojenindu-te pe tine
Să te lași, bade, de mine.
Lasă-te cu Dumneșeu
Că Ți-o părea Ție rău.
Că-I sta toată Țiua 'n prag
Cu firușul tras în ac,
Nici nu-I trage, nici împunge,
Fără-I suspină și-I plînge,
După mine ti-i ultă,
Când pe mine mi-i vedea,
Pe mine. ori urma mea
Ți s'o rupe inima

Săraci cărările mele,
C'o crescut iarba pe ele,
Las' să crească
Să cosească,
Doi dragi nu mai despărtească.
Cin' m'o despărțit pe mine,
N'albă 'n lume nici un bine,
Nici cuțe la coptrșeu,
Nici parte de Dumneșeu.
N'albă pită caldă 'n masă,
Nice sănătate 'n oasă,
Stefe 'n sânge până 'n brâu,
Și-l mance vermi de viu.

SALON.

Frumoasa.

Anicuții îi intrase în cap că e frumoasă, o au-
dise pentru întâia- dată de la un boer :

— Dar frumoasă fată ai, lele Ioano.

— De, frumoasă ca frumoasă, cucoane; numai
mintea de i-ar fi frumoasă!

Lelea Ioana se îngrișește de minte, dar fata în
gândul ei dice:

— Las' să fiu frumoasă, că mintea mi-o potri-
vesc eu.

Și Tincuța își potrivește mintea și o potrivește
cum nu se poate mai bine. De o camdată începe a se
căută în oglindă. Se uită în oglindă să vadă cum o fi
ea de i-a ăis boerul că-i frumoasă. Se mai uită să se
vadă, căci nu ține minte cum s'a vădut: dă pe unde
dă și la urmă dă tot la oglindă.

Anicuța cu mintea ei o fi frumoasă ori n'o fi,
dar s'a ales o leneșă de i duhuesce urma, nici capul
nu și-l peaptănă și nu și-l curăță cum trebuie.

Lelei Ioanei nu-i place moda asta, dar ce să
facă? Strigă ea cât strigă toată ziua, Anicuța Incoace,
Anicuța incolo; dar Anicuța, dacă i-a înțeles în cap
gărgăunul, se sucește, se 'nvertește cât e ăiulica de
mare de geaba, sporul e numai la mama.

Și mamei îi pare reu că crește fata așa, că ce nu
face mama pentru fată; dar fata începuse a se face
mare, fată de măritat și lumea în pilda ei începuse a
cânta:

Nu știu țese,
Nu știu coase,
Am nădejdea
Că-s frumoasă...

Eră frumoasă Anicuța și lelea Ioana o vedea și
de aceea toată ziua nu mai stringea picioarele: Aleargă
mai dihai decât caii cei de poșta: Ici depănătoare, din-
colo răschitoare, dincolo ițe, dincolo spată, dincolo fuse
unde te întorceai numai statine și pânze vedeai.

Lucră lelea Ioana să facă zestre fetei, că mâne
paimâne eră de măritat și nici nu știu de unde i se
arată partea ei de la Ddeți.

Ba într'o ăi s'a dus lelea Ioana cu omul ei la
têrg și i-a cumpărat și ladă fetei. Ce mai ladă! Ladă
verde, cu flori de trandafir și cu balamale negre de
fier, ladă gospodărească să ăică nuntașii bravo.

Dar într'o bună dimineață lelea Ioana se scoală
bolnavă: I s'a tăiat o mână și un picior și nu mai
poate lucră, d'abiă dacă poate să se mișce.

Și sta lelea Ioana în pat și-i plângea inima după
treabă, că fata de grija oglinzii nu se poate desbară
și trebile nu le poate întimpină pe toate și pânzele
șed neșeșute și ladă cea nouă rămâne goală.

Se face o nuntă în sat.

Anicuța e cea dintâi la nuntă. Dacă n'o fi ea,
cine să joace înainte? pe cine să schimbe flăcăii din

mână în mână? cine să țină focul jocului? Și eră și
flăcăi străini, că fata se mărită în alt sat.

Vine nunta. Vin nuntașii din satul vecin împreună
cu mirele ca să ia mireasa, vin mulțime de flăcăi, s'a
umplut ograda.

Doi flăcăi călări vin înainte și spun conăcăria.

Anicuța e druscă, ea aruncă după dênșii o do-
nița de apă și-i uda bine!

Lumea ride, lăutarii cântă și Anicuța e veselă de
isbândă.

Le trag carul dinaintea ușei să încarce zestrea.

Flăcăii scot din casă o ladă mare, verde, cu flori
de trandafir și cu balamale de fier.

Anicuța se uită la dênșă, par' c'ar fi ladă ei.

Flăcăii, care duc lada, fac haz:

— Mă! dar grea e, mă!.. încet că nu mai pot.

— Încet, mă, că-mi tae degetele.

— Ce-o fi, mă, înăuntru?

— O fi pus pietre.

— Ași! E pânza, mă! Prosoape, mă! Fețe de
masă, mă! Muncă de fată gospodină, mă!..

— Muncă de fată gospodină, mă, ăice unul și
odată ridică lada în sus și începe s'o joace cum al
jucă o pernă de puf, și începe să bată într'ensă ca în-
tr'o tobă.

Flăcăii bat în ladă și ladă răsună a pustiū și lu-
mea ride!

Lumea ride, dar mireasa plânge.

Mireasa plânge și lăutarii cântă:

Plângi copilă și suspină,
Că intri 'n casă străină.

Lăutarii cântă, nunta merge, dar Anicuții i se
pare că ladă cea goală e ladă ei și lumea ride de
dênșă și lăutarii îi cântă ei, și ei i se ridică un nod
în gât și plânsul o podidește.

Ar fi fugit atuncea în clipa aceea de la nuntă,
dar n'avea cum, n'avea pe unde.

N'a putut să fugă, a stat până la urmă, dar, când
a ajuns acasă, întei și 'ntei a stricat oglinda, apoi s'a
apucat de descălcit tortul și mosoarele și sculele și
toate.

Și a pus Anicuța pânză după pânză și a țesut
de a îndesat ladă de valuri de pânză, de bumbac, și
de fuior, și de borangic.

Și peste doi ani s'a măritat Anicuța și când i-a
scos flăcăii lada, în adevăr că se indoia de greutate,
iar ei îi ridea inima de bucurie și-și ăicea în gând:

— Doamne, dar dacă nu vedeam altă ladă goală,
ce făceam eu acuma cu mintea mea cea d'atunci?

Bine a ăis biata mamă:

Frumoasă ca frumoasă,
Mintea să-ți fie frumoasă.

TH. D. SPERANȚA.

Pedeapsa părintească vindecă, pe când aceea a
streinului rănește.

*

Prieteșugul unui om mare, e o binefacere a lui
Dumnezeu.

*

Averea e ca o amantă. O regreși după ce ai pierdut-o.

Alexandru Filip de Chilia.

— Portretul pe pagina de frunte. —

Bărbatul, al cărui portret îl dăm în fruntea numărului nostru de astăzi, a fost cel mai distins fruntaș al Românilor din Munții-Apuseni.

Înzestrat cu o cultură superioară, și în aceeșă vreme bine situat și materialiceșce, a fost centrul tuturor mișcărilor mai însemnate din Munți și împrejurime.

Cu moartea lui s'a mai redus cu unul numărul acelor puținii ai noștri, cari în vârtejul luptei pentru trai, știu să se gândească și la acțiunii de interes național general.

Născut la 29 ianuarie 1842 în Betlen-Sân-Miclăuș, a fost fiul preotului gr. cat. de acolo. Studiile le-a făcut în Blaș, Beinș și Sibiiu, la academia drepturii. Sub guvernul unguresc a fost denumit subjude la judecătoria din Abrud, dar la indemnul lui Simeon Balint de pie memorie, a părăsit judecătoria și a deschis cancelarie advocațională tot în Abrud.

Aici se începe epoca activității lui pe teren social. A organizat despărțământul „Asociațiunii”, ridicându-l la o stare de progres, încât puține despărțăminte se pot compara acum cu cel al Abrudului (XIII).

Școala de fete susținută de Reuniunea femeilor din Abrud în mare parte lui Filip are să-i mulțamească existența; cassa de economii „Auraria” este meritul lui personal, ca inițiatorul ideii. Înființată la 1887 această bancă dirijată de Filip până la moartea acestuia, dispune astăzi de un capital de 30 000 fl. și fonduri de rezervă, cari trec peste 40.000 fl. A fost membru fondator al „Asociațiunii”, membru pe viață al „fondului pentru teatru român”. Din 1879 a fost delegatul cercului electoral al Abrudului la toate conferențele naționale, iar în 1892 a fost ales membru în comitetul național.

Moartea lui întâmplată în 12/24 aprilie, în săptămâna patimilor an. c., a atins dureros pe toți aceia, cari cunoscându-l mai de aproape, au știut să apreteze după merit inima lui nobilă, ținuta-i bărbătească, cunoștințele lui frumoase.

Înmormântarea lui atât de grandioasă, mulțimea imensă de public „de la Moșul cu cercuri și băieșul de rând până sus la clasele elitei” cum a scris un jurnal de al nostru, a fost o preafrumoasă dovadă, că publicul nostru, totuș știe să dea măcar onorul din urmă celor ce s'au învrednicit de el.

Amintirea lui a ramas vie în Munții-Apuseni, și va rămâne încă câtă vreme generația de acum va fi în viață.

Iar când generația de acum se va duce și ea pe calea de unde nimeni nu se mai întoarce, când nu va mai fi cine să pomenească de Filip, îl vor pomeni cu lacrimi de recunoștință în ochii părinții săraci, ai căror copii de școală vor beneficia din fundațiunea de 10.000 fl., ce el a pus-o la dispoziția consistoriului din Blaș.

Molliter ossa cubant!

Între prietene.

Cecilia. — Ce ai da tu ca să ai un pěr ca al meu?

Margareta. — Nu știu; tu cât ai dat pe el?

Meșterul satului.

— La ilustrația de pe pag. 281. —

În cele mai multe sate se află câte un meșter-ștrică, om vestit, care se pricepe la toate. El tocmeșce tot ce-i stricat în sat. De aceea se bucură de renume în toată poporațiunea. În deosebii copiii îl privesc cu niște ochii admirători. Iată tocmai li s'a stricat căruța, boii degiaba stați prinși, n'au ce trage. Meșterul satului înse e om bun, el tocmeșce căruța și copiii pot să se joace mai departe vesel.

LITERATURĂ.

Teatru la Români. Academia Română publicase un premiū pentru istoria teatrului românesc. Inse nu s'a presintat decât un singur concurent, care n'a putut fi premiat. Vădend că concursul n'a produs rezultatul dorit, dl Dimitrie C. Ollănescu, membru al Academiei Române și cunoscut autor dramatic, a luat hotărîrea să scrie dsa acea operă. Volumul prim, în ediția Academiei Române, a apărut și a fost bine primit de cercurile literare. Acuma începe să publice, în aceeaș ediție, partea a doua. Înteiul memoriu apărut în luna trecută cuprinde „Teatru în țara românească, 1798—1898”. În acesta autorul ne dă istoricul primelor mișcări teatrale în Țara-Românească și anume de la 1798 până la 1851. Începutul s'a făcut de cătră trei francezi la 1798, avend meșteșug de pehlivanii și comedienii. La 1816, prin stăruința Domniței Ralu, fiica lui vodă Caragea, s'a înființat o sală de teatru la Bucureșci, în care eră să joace neamțul George cu trupa sa, trupa eteriștilor greci și de câteva ori școlarii români de la Sf. Sava sub conducerea lui Eliade și A. Nănescu. Inse planul nu s'a putut realiză, din cauza tulburărilor politice. La 1828 a debutat o trupă germană. La 1834, Eliad, Cămpineanu și Aristia înființară Societatea Filarmonică, care deschise o școală de musică și declamațiune și în acelaș an, la 29 august, elevii acesteii școale jucară tragedia „Mahomed și fanatismul” de Voltaire, tradusă în versuri de Eliad. Aceste represintațiuni ținură până 'n 1838. Din cauza intrigelor, Societatea Filarmonică se disolvă și până la 1844 au jucat numai trupe germane și franceze. La 1844 Costache Caragiale însofindu-se cu mai mulți elevi ai foastei Societăți au deschis un teatru de diletanți cu ajutorul statului și al unor boeri, care se susținū până 'n 1848, când revoluția închise și porțile teatrului. Caragiale și Mihăilescu plecară la Craiova unde fundară un nou teatru. În 1850 Caragiale s'a întors la Bucureșci, luând direcțiunea teatrului împreună cu Ioan Wachmann. Într'aceasta s'a clădit un teatru anume, actualul Teatru Național, care s'a deschis la 1852. Autorul întemeiază relațiunea sa pe acte contimporane, dându-ne caracteristica epocii, aprejierea persoanelor cari au avut un rol de frunte, arată originile literaturii dramatice, din care constatăm că cea mai vechiă încercare dramatică originală, de la sfârșitul veacului trecut, se află în archiva episcopoească din Oradea-mare. Lucrarea sa, concepută în dimensiuni mari, este o adevărată oglindă a originii și desvoltării teatrului românesc.

Conferențe învățătorești. Sinodul arhidieceșei gr. or. române din Transilvania, în sesiunea sa din anul trecut, a luat hotărîrea, că părăsind sistemul cu

reuniunile învățătorescî, să se țină în tot anul pe timpul vacanțelor școlare, în conformitate cu dispozițiile Statutului Organic, conferențe învățătorescî, sub conducerea unor comisari din corpul profesorilor și a altor bărbați destoinici în ale pedagogiei. Aceasta hotărîre traducându-se în realitate, terminul conferențelor s'a fixat pe zilele de 18/30 și 19/31 august anul trecut, numindu-se comisari dñii: Matei Voileanu asesor consistorial, Dimitrie Moldovan, Vasile Damian, Simeon Monda, Teodor Herman protopop, Gregoriu Pletos profes. gimn., dr. Vasiliie Saftu paroc, Ioan Popovici diacon și profesor, dr. Pavel Oprișa profesor gimnasial, dr. Iosif Blaga profesor gimnasial, dr. Elie Cristea secretar consistorial, dr. Vasile Bologa director școlar. Acești comisari consistoriali publică într'un volum actele conferențelor ce au ținut: în cercul Sibiiu, Brașov, Făgăraș, Mediaș, Sebeșul-săsesc, Deva, Zarand, Câmpeni, Cluș, Deș, Reghin și Bistrița. Titlul volumului este: „Conferențele învățătorescî din arhiepiscopia ortodoxă română a Transilvaniei, ținute în 18/30 și 19/31 august 1898“. Ca acluse se publică și câteva lucrări și anume: Istoricul treptelor formale, respective metodice, ale învățămîntului; Istoria naturală în școala populară; Remunerațiile și pedepsele în școală.

Academia Română a ținut vineri la 4/16 l. c. ședința publică. Cu asta ocaziune s'au făcut următoarele lecturi: *Dl Gr. G. Tocilescu*: Noue contribuțiuni la istoria epocii lui Ștefan-cel-Mare și Vlad Tepeș. — *Dl dr. V. Babeș*: Despre bazele științifice ale conferenței sanitare internaționale de la Veneția în contra ciumei.

Premiile Academiei Române. În sesiunea sa generală din 1901 Academia Română va mai decerne: *Premiul statului Elade-Rădulescu*, de 5.000 lei, unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1898 până la 31 octombrie 1900. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse pentru concurs va fi până la 31 octombrie 1900.

La mișcarea literară din Caransebeș. În nr. 22 al revistei noastre, constatând producțiunea literară, care a început a se manifesta la Caransebeș, am numit pe aceia cari o reprezintă. Lista noastră înse, scrisă în fuga condeiului, nu e complectă, căci am uitat să numim și pe dl dr. Iuliu Olariu, care a produs o serie întregă de scrieri valoroase și este unul din fruntașii acelei mișcări, pe care toți Români de bine o salută cu cea mai mare plăcere.

Carte română tradusă în franțuzește. Lucrarea dlui C. Disescu, actualul ministru de justiție al României, intitulată „Originile dreptului român“ s'a tradus în limba franceză de cătră dl I. Last. În „Revue critique d'histoire et litterature“ găsim o recenzie a acestei lucrări; autorul recensiei este dl B. Auerbach, un distins profesor al universității din Nancy.

Mărturisirea ortodoxă. Sfântul Sinod al României aprobând lucrarea ce fusese încredințată unei comisiuni alese din sinul seü „Mărturisirea Ortodoxă“, s'a decis ca manuscrisul să fie imprimat în 8000 de exemplare și în formatul pe care-l va desemna comisia însăși. Sinodul a decis de asemenea ca numele autorilor să fie menționat în carte, care să fie dedicată regelui Carol.

O carte pentru forestieri. *Dl Nicolae Manolescu*, subinspector silvic în România, a scos de curînd de sub tipar o lucrare intitulată: „Zigzaguri forestiere“.

TEATRU.

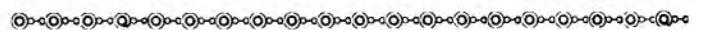
Societatea pentru fond de teatru la Seliște. Comitetul Societății, în conformitate cu dorința inteligenței și a fruntașilor din Seliște, a decis ca adunarea generală de est an a Societății să se țină în Seliște la 30 și 31 iulie n. Precum aflăm, comitetul arangiator din Seliște, instituit pentru primirea oaspeților și arangierea părții sociale a festivităților, s'a pus pe lucru, ca aceasta adunare culturală să aibă un succes vrednic de frumosul ținut românesc în mijlocul căruia se ține. În 29 se va face primirea comitetului și a oaspeților la gară, sara întrunire de cunoștință. În 30 serviciu divin, apoi ședința primă în sala festivă a școlii, după care va urmă un banchet, sara concert dat de Reuniunea română de cântări de acolo și reprezentație teatrală, jucându-se piesa „Idil la țară“, apoi petrecere cu joc în pavilion, care va fi luminat cu acetylen. În 31 iulie ședința a II, prînd în case private, iar la orele 3 petrecere populară, la care va luă parte poporul din Seliște și din întreg giurul, la Neted (pădure) sau dacă plouă, în pavilion. Aici se vor pute vedea jocurile și porturile naționale ale întregii marginimi. Unii membrii sînt de părerea să se aranjeze și o expoziție pentru lucruri de mîna, țesături etc.

Dșoara Agata Bârsescu va jucă românește. Aflăm cu cea mai mare bucurie, că renumita tragediană dșoara Agata Bârsescu, foastă artistă a Burgtheatruului din Viena, mult aplaudată pe toate scenele germane, are să debuteze și în limba română. Debutul acesta are să se facă în Teatrul Național din București, a cărui direcțiune a încheiat cu artista un angajament pentru două-spre-șapte reprezentațiuni, la toamnă. Piese care se vor reprezenta, sînt: „Hero și Leandro“ de Grillparzer, „Caminul părințesc“ de Suderman, Lady Machbeth, Medea, Meșterul Manole de Carmen Sylva și „Căsătoria din amor“ de Baumberg. Pentru fiecare sară artista va primi câte 1000 de lei. De present se află în Brașov, unde își studiază rolurile.

Teatrul Național din București. *Director al Teatrului Național*, precum ni se scrie, va fi numit tot dl Gr. G. Cantacuzino. Cât pentru locul de subdirector, se vorbește de 3 candidaturi: dl Polizu, dl Stăncescu și dl general Bengescu. — *Sarah Bernhardt* a încheiat un contract cu Teatrul Național, să dea în cursul stațiunii viitoare mai multe reprezentații, între care și Hamlet, interpretat de densa.

Concert și reprezentație teatrală în Lipova. Corul bisericesc gr. or. român din Lipova a arangiat luni a doua zi de Rosali, concert și reprezentație teatrală, în pavilionul berăriei. În concert s'au cântat două sextete, s'a declamat o poezie de Iulian Grozescu, apoi s'a jucat „Săpătorul de bani“ comedie în 3 acte de N. Popp. În sfîrșit s'a cântat „Resunetul“ apoi a urmat dansul.

Concert și reprezentație teatrală în Bistrița. Reuniunea română de cântări din Bistrița a dat în duminica trecută acolo un concert, după care a reprezentat piesa „Peatra din casă“ comedie într'un act de V. Alexandri. După teatru a urmat petrecere de dans.

MUSICĂ

Concertul din Brașov, dat în duminica trecută, de cătră corul bisericei române din Brașov-Cetate, sub conducerea dlui profesor de musică Timotei Popovici,

în onoarea Esc. Sale arhiepiscopului și mitropolitului Ioan Meșianu, a avut următoarea programă: 1. Musicescu G.: Al 2-lea concert bis., cor mixt. 2. Mendelssohn B.: Capriccio brillante op. 22 executat la pian de dna Miși N. Popovici, acompaniată de orchestra orașe-nească. 3. Verdi G.: Corul marinarilor din Othello, Act. II-lea. 4. Verdi G.: Aria cea mare a Violettei din Traviata, cântată de dșoara Onoria T. Popovici, acomp. de orchestra orașe-nească. 5. Mureșianu I.: Brumărelul, baladă populară, cor mixt cu soli. După concert urmă joc. Concertul, precum aflăm din „Gazeta Transilvaniei”, a reușit strălucit. Sala înțesată de lume, în care luă parte și In. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul. Al doile concert bisericesc de G. Musicescu pentru cor mixt a fermecat auditorul în deosebi prin partea a doua: „Doamne iubit-am bună podoaba casei tale”. Dna Maria M. Popovici a executat cu abilitate și temperament, acompaniată de orchestră, „Capriccio brillante” de Mendelssohn. Mare efect a făcut mărșul „cor al marinarilor” de Verdi, care a fost bisat. Culmea entuziasmului s'a produs prin debutul dșoarei Onoria Popovici, absolventă a conservatorului din Viena, care a cântat cu atâta succes de curând la Teatrul Național din București. Aria cea mare a Violettei din „Traviata” lui Verdi i-a dat ocaziune a-și arăta talentul. A cântat-o cu bravură și vervă adevărat artistică. Școala escelentă ce are, e întemeiată pe o voce clară, duioasă, mișcătoare și spriginită de un temperament viu în predare. În urmă a cântat, mult aplaudată, cântecul popular „De la mine pân' la tine”. Ultimul număr, balada populară „Brumărelul” pentru cor mixt cu soli, de Iacob Mureșianu, atât ca musică, cât și ca esecutare, a fost la înălțime. Solurile (sopran-floarea) dșoara Onoria Popovici și (bariton-brumărel) dl P. Ciorogariu au încântat pe toți. Dl dirigent Tim. Popovici a primit meritate felicitări din toate părțile.

Tenoristul I. S. Vasiliu la Brașov. Cunoscutul tenorist din România, dl George S. Vasiliu, a anunțat pe sfârșitul acestei săptămâni un concert la Brașov, cu concursul dlui Ferdinand Domeier, pianist-componist din Germania.

Congresul compositorilor musicali bisericești la Moscova. Dl Gavril Musicescu a fost delegat de dl ministru al instrucțiunii publice din România pentru a luă parte la marele congres al compositorilor de musică bisericească ce va avé loc la Moscova în luna aceasta.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

În. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul Meșianu la Brașov a fost primit cu o solenitate de care de mult nu s'a vădut în orașul acela. La gară l-a întâmpinat clerul și poporul credincios adunat din părțile acele, vicecomitele comitatului și primarul orașului. Apoi însoțit de peste o sută de trăsuri și împresorat de un banderiu de 500 călăreți ș-a făcut intrarea în oraș aclamat de toată populațiunea și a descins la casa parochială, unde a mulțumit din fereastă pentru primirea ce i s'a făcut. Apoi au urmat recepțiunile. În ziua următoare, duminica Rosaliilor, a sfințit cu mare pompă biserica din Brașov-Cetate, cu care ocaziune a ținut o cuvântare, arătând care e chemarea bisericeii ortodoxe, ca biserică națională. La orele 2 banchet. Sara concert, despre care dăm informațiuni

în rubrica „Musică”. După concert dans. Lună În. Pr. Ssa a servit în biserica Sf. Nicolae din Scheiu, unde iarăș i s'a făcut ovațiuni. De acolo s'a dus la biserica de pe Tocile. La 2 a fost banchet în gimnasiu. La vechernie a luat parte în biserica din Brașovul-vechiu. Sara conduct de torte.

Fundațiunea Oltean. „Tribuna” află că în ședința din urmă a comitetului Asociațiunii s'au luat dispoziții cu privire la administrarea lăsamântului făcut de fericitul inginer Oltean, din Cojocna, care a fost testat „Asociațiunii” spre scopurile sale peste 40.000 fl. Comitetul a hotărât a administra acest legat dimpreună cu fondul seș general, și a crea deocamdată 4 fundațiuni în fiitorul internat al „Asociațiunii”, pentru patru elevi, 2 gr. or. și 2 gr. cat. Până la înființarea internatului de băieți, cele 4 fundațiuni se vor asigura în internatul de acum, pentru patru fetețe.

Examele de maturitate în Brașov, cu elevii școalelor comerciale, se vor ținé la 14/26 și 15/27 iunie în sala festivă a edificiului central; la gimnasiu se țin astăzi vineri 11/23 iunie și mâne sâmbătă la 12/24 iunie. Examele publice de încheiere, la gimnasiu în 25 iunie v. (7 iulie), la școala reală în 26 iun. (8 iulie). La 27 iun. (9 iul.) încheierea solemnă a anului școlar.

Examele la școala superioară de fete din Arad s'au ținut mercuri în 9/21 iunie, joi 10/22 și vineri 11/23 iunie. În cursul examenelor lucrurile de mână ale elevelor au fost expuse în o sală.

C E N O U.

Hymen. Dl Vasile Terebenț absolvent de teologie al dieceșei Aradului, s'a logodit cu dșoara Tiberia S. Pigeu, fiica preotului din Izvin. — Dl David Ionescu, funcționar la vama de la Predeal, s'a cununat la 10/22 iunie cu dșoara Paulina V. Pipoș, fiica dlui protopop Vasile Pipoș în Hondol. — Dl Vasile Moga, arhitect în București și dșoara Aurora Popea din Brăila, ambii originari din Transilvania, s'au logodit.

Congresul Ligei pentru unitatea culturală a Românilor s'a ținut duminică, în ziua primă de Rosaliu, la București, sub presiul dlui M. Vlădescu. Secretarul comitetului, dl Al. Florescu, a citit raportul comitetului central-executiv despre acțiunea Ligei; iar dl censor Radulescu-Motru a dat citire raportului asupra stării financiare a Ligei. În locul devenit vacant prin dimisiunea dlui dr. C. I. Istrate, numit ministru, s'a proclamat dl V. A. Urechia. S'a decis să se facă apel la toți fruntașii de dincoace și la întreaga presă română pentru curmarea discordiei și inaugurarea unei înțelegeri. S'a mai primit propunerea ca în toată țara să se țină conferențe despre chestia națională. S'a admis și dorința d'a se institui comitete de dame. S'a mai primit ca la 21 mai viitor să se serbeze memoria lui Mihail Viteazul.

Bene-Merenti. Dl Dem. Nențescu a obținut medalia Bene-Merenti cl. I pentru scrieri juridice. — Dluș căpitan G. Ursachi i s'a conferit aceeaș medalie cl II pentru scrieri literare.

Înaintări. La direcțiunea generală a arhivelor statului din București s'au făcut în 1/13 iunie 1899, următoarele înaintări: Dl C. A. Economu, licențiat în drept și actual archivar clasa II, se înaintează în postul vacant de archivar clasa I. — Dl Sever Secula, licențiat în litere și actual archivar clasa III, se înaintează

în postul de archivar clasa II, în locul dlui C. A. Economu. — *Di Iuliu Tuducescu*, absolvent al facultății de litere și actual copist caligraf, se înaintează în postul de archivar clasa III, în locul dlui Sever Secula.

Petreckeri de vară. *La Seliște* Reuniunea pompierilor voluntari a anunțat pentru 7/19 iunie, a doua zi de Rosalii, petrecere cu joc în grădina pompierilor, în cas de timp nefavorabil avea să se amâie pe duminica viitoare. — *La Sebeșul-săseșc* s'a arangiat tot a doua zi de Rosalii petrecere de vară în pavilionul otelului „Leul de aur”. — *La Deva* s'a anunțat o petrecere de vară asemenea pe a doua zi de Rosalii în grădina de la calea ferată. — *La Belleau*, comitatul Solnoc-Doboca, inteligența română va arangia la 11 iulie n. bal filantropic în sala casinei, în folosul bisericăi gr. c. de acolo.

„**Vlădeasa**“ își mărește capitalul. Cu bucurie vedem, că pretotindenii, unde s'a înființat banca românească, acelea progresează frumos. Astfel aflăm că institutul „Vlădeasa” din Huedin, înființat cu un capital de 35.000 fl., va face o nouă emisiune, ridicându-și capitalul la 70.000 fl. Salutăm cu plăcere acest progres, precum salutăm orî ce întreprindere românească merită a contribui la întărirea neamului românesc.

Au murit: *Nicolae Simonfi*, preot-deficient gr. c., în Mureș-Gheja, la 18 iunie, în etate de 81 ani; — *Alexandru Popovici*, notar pens., cassar la cassa de păstrare din Oravița. la 7/19 iunie, în etate de 62 ani; — *Silvia Bichicean n Ardelean*, soția preotului gr. or. Silviu Bichicean, la Nereu, în 4/16 iunie, în etate de 25 ani.

DIN LUME.

Cronică mică. *Academia din St. Petesburg* a deschis un concurs pentru cea mai bună lucrare care să studieze în comun și paralel pe cei doi mari scriitori: Mickiewicz și Pușkin. Împărechierea e curioasă, ținând seamă de diferența profundă din toate punctele de vedere; dar asemănarea e și mai mare, dacă ținem seamă de geniul ambilor poeți. — *Emile Zola* a declarat unui diarist că va scrie o operă în trei volume pentru a face psihologia dramei, care s'a numit afacerea Dreyfus. Nu poate înse precisă data, când va da la lumină această lucrare. — *Conferința de la Haga* a refuzat primirea memorandului Albanезilor și deschiderea discuției asupra plângerilor înșirate în memorand. De aceea Albanезii s'aun decis să-l dea publicității. Presa italiană s'a angajat să le facă acest serviciu de umanitate. — *Diarele din Atena* cred că s'a descoperit cu siguranță mormântul spartanului Leonida, care a luptat cu cei 300 de soldați ai sei, la Termopyle, în poțriva mării armate persiane. În timpul ultimului război greco-turc, niște soldați au descoperit, în șanțuri, un mare număr de oseminte la Termopyle. Directorul muzeului archeologic din Lamia crede că e vorba de Leonida și spartanii lui. — *Sciri din Creta* anunță că în zilele din urmă au mai părăsit insula Creta 4000 de Mahomedani, așa că numărul total al Musulmanilor emigrați este actualmente de 22.000 persoane. — *Tunel între Irlanda și Marea Britania.* Lordul Londonderry a fost ales președinte al unei societăți engleze care are de gând să facă un tunel submarin care să

unească Irlanda cu Marea-Britanie. Lungimea tunelului ar fi de 32 mile, din care 27 în fundul mării. Lucrarea va costă 250 milioane.

Contra monumentului lui Goethe. Colaboratorul nostru dl Il. Chendi a scris la începutul anului că la Strassburg s'aun ivit voci cari protestează în contra ridicării unui monument lui Goethe. Acum tot din Strassburg se anunță următoarele: Lupta, pe care o duc clericali în contra monumentului în memoria poetului Goethe, ia din ce în ce mai mult proporții mai mari și mai sălbatic. Intreaga presă clericală agită în mod ne mai pomenit contra acestui monument, de oare-ce se socotește că Goethe a fost păgân. Mai vehement în această privință este diarul „Oberelsässische Landes-Zeitung”, care atacă în terminii cei mai violenți memoria marelui poet. Iată ce ăice între altele acest diar: Trăiască arta și literatura! Dar cu mult mai sus staă moravurile și credința, cele mai scumpe tesaurale ale poporului. Dacă ni s'ar oferi noue în pahare de aur otrava și murdăria necredinței și a imoralității — pe acestea le-a cultivat Goethe în scrierile sale păgâne — am respinge cu scărbă atât paharul, cât și conținutul lui. În spriginul acestei judecări severe ale noastre, ne provocăm nu numai la deplina noastră convingere, ci și la martori”. Un alt diar scrie că operile lui Goethe ar trebui arse pe rug sau puse la stălpul infamiei, ca să nu cadă în mâinile unui creștin adevărat.

Duel între femei. În Paris s'a întâmpat din nou un duel între doue fete, cari se luaseră la ceartă. Jeanneta Leroy și Julieta Voland, doue vândătoare într'o prăvălie de manufactură, iubiau pe acelaș bărbat. Cea dintăia eră în vărstă de 16 ani, cea de a doua de 21 ani. Rivalele, nevoind să renunțe la obiectul amorului lor, se hotărira să tranșeze afacerea prin duel. Arma aleasă a fost briceagul. Condițiile erau foarte grele și adecă auna dintre ele trebuia să rămână moartă pe teren. Lucrul se întâmplă înse altmintrelea. Deja după cinci minute ambele dualente cădură jos, sângerând din mai multe rane. Ele au fost transportate la spital.

O bicicletă pentru 65 de mii florini. Un mare proprietar de mine de diamant și de aur din Africa indică, cu ocazia unei călătorii făcută la Viena a văduț, la o expozițiune de biciclete, o bicicletă originală. Mașina aceasta eră construită din aur și argint masiv și cu toate aceste eră relativ foarte ușoară. Lucrarea era perfect artistică, așa încât bicicleta ar fi meritat mai mult un loc într'un muzeu, decât să se învărtească pe strădile și șoselele pline de noroiu. Totuș africanul umblă să se însoare și căută tocmai un cadoș pentru viitoarea sa, care eră o biciclistă pasionată. El întrebă de preț și i se spuse că face 50.000 florini. O sumă mică pentru un Nabab! El o cumpără și fiind că nu i se părea destul de scumpă, o dede la un giuvaergiu, ca s'o bată cu pietre scumpe în valoare de 15.000 florini.

Călinđarul săptămănei.

Dum. I. după Ros., a tuturor Sănt., Ev. dela Mat. c. 10, gl. 8, a inv. 1.			
Đia sept.	Călinđarul vechiu	Călinđ. nou	Soarele.
Duminică	13 Mart. Achilina	25 Prosper	3 25 8 9
Luni	14 Prof. Eliseu	26 Ieremia	3 25 8 9
Marți	15 Prof. Amos	27 Ladislau	3 26 8 9
Mercuri	16 Sănt Tihon	28 Iosua	3 26 8 9
Joi	17 Mart. Emanuil	29 (+) Pet. și Pav.	3 27 8 9
Vineri	18 Mart. Leontin	30 Teodosiu	3 28 8 9
Sămbătă	19 Ap. Iuda frat Dlui	1 Iuliu Teobald	3 28 8 9

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)